

ReportagePapiermolenbeek

Hoe een klein plasje water weer uitgroeit tot een beek, in elk geval voor even

Dankzij het natte weer én veel noeste arbeid stroomt de Papiermolenbeek op de Veluwe weer. Vrijwilligers zijn elke woensdagochtend bezig om voor decennia aan blad uit de geul te scheppen.Beeld Tijmen Berens

Ruim 60 jaar stond de Papiermolenbeek in Wolfheze droog. Dankzij een ongekend nat jaar en maanden van noeste arbeid van vrijwilligers is het water nu terug. Al blijft de vraag voor hoelang.

[Lukas van der Storm](#) redacteur landbouw en stikstof 23 oktober 2024, 15:53

Het kleine wonder voltrok zich in het vroege voorjaar. Toen een van de vrijwilligers van de Werkgroep Heelsums Beekdal over het hoogste deel van de Oosterbeekse stuwwal wandelde, stond er links van het pad ineens een plasje water. Precies op de plek waar molenaars zo'n vier eeuwen geleden een gat in de heuvelrug groeven.

Beeld Fadi Nadrous

Zij boorden op die manier het kwelwater aan: het ondergrondse zoetwaterreservoir dat onder de Veluwe aanwezig is. Zo ontstond een beek die diverse papiermolens van water voorzag. Maar de Veluwe verdroogde in de afgelopen decennia; het grondwater zakte door een samenspel van factoren. De drinkwaterwinning en de papierfabriek in Renkum onttrokken water aan het gebied. En dan is er zelfs nog de druk van de Flevopolder, die de waterbel onder de stuwwal als het ware langzaam leegzuigt. De oude Papiermolenbeek stond daardoor al meer dan zestig jaar droog.

Het nieuwe plasje water leidde bij de natuurwerkgroep direct tot enthousiasme. “Dat wees erop dat de beek weer water zou kunnen dragen”, vertelt coördinator Wiebe Selders. En inderdaad: daar waar ze tot aan de oorspronkelijke beekbedding groeven, kwam ook het water tevoorschijn. “Ik heb het hier zelf nooit zien stromen. Maar er zijn oudere inwoners die hier als kind nog in het water hebben gespeeld. Heel bijzonder dat we dat weer tevoorschijn kunnen toveren.”

Beeld Tijmen Berens

Hard werken

Selders legt de nadruk op het woord toveren, want de terugkeer van het water voelt als magie. Toch noemt hij het evengoed ‘een pokkenwerk’: het gaat allemaal bepaald niet vanzelf. Er ligt immers voor meer dan een halve eeuw aan organisch materiaal in de bedding. Zo’n tien vrijwilligers zijn al ruim een half jaar elke woensdagochtend in touw. Met een spade, een bladvork en een thermoskan koffie trekken ze het bos in.

“Iedereen doet waar hij het meeste plezier in heeft”, vertelt Selders. De een gooit de grote blokken hout aan de kant. De ander schept de tientallen centimeters dikke laag aan oud blad uit de beek. Zelf staat hij het liefst met zijn lieslaarzen in het water om de laatste resten blad en modder uit de in ere herstelde beek te scheppen.

Zo gaat het wekelijks voort, met tien of misschien twintig meter per ochtend. Bijna een halve kilometer zijn ze intussen gevorderd, een kleine tweehonderd meter resteert nog. Al dat graafwerk luistert wel nauw. “We vinden het mooi dat er weer water in de beek staat”, vertelt boswachter Martijn Kassenberg. Maar Natuurmonumenten wil wél voorkomen dat het hier écht als vanouds gaat stromen. “Verdroging blijft een groot probleem: de grondwaterstand is hier in de afgelopen decennia met meer dan een meter gedaald. Daarom is het juist óók belangrijk om het water op de stuwwal vast te houden.”

Dat kan door hooguit tot op de oude bedding te graven, en zeker niet dieper. Ook laten de vrijwilligers een paar dammetjes staan om het water in het gebied te houden.

Een gelukje

Of het water ook op termijn in de beek blijft staan, is overigens zeer onzeker. “De waterstand in het gebied is de afgelopen 18 maanden vrij spectaculair gestegen. Maar dat heeft wel echt te maken met de ongekend natte periode die we achter de rug hebben”, blikt Maarten Veldhuis terug. Hij nam net deze week afscheid bij waterschap Vallei en Veluwe, waar hij zich ontwikkelde tot kenner van het complexe kwelwatersysteem op de stuwwal.

Dat de Papiermolenbeek nu weer vol water kan staan, komt niet doordat de waterhuishouding ineens beter op orde is. “Het is een gelukje dankzij het weer dat we gehad hebben. En dankzij de inspanning van vrijwilligers die de oude waterloop weer zichtbaar maken.”

Maar heeft al die moeite dan wel zin, als het water misschien wel weer net zo snel wegtrekt als dat het verscheen? “Zeker wel”, zegt Veldhuis resoluut. “Er zijn veel van dit soort beken in het Heelsums en Renkums beekdal. Vroeger voerden die veel water: dat staat op oude schilderijen. Mensen kregen hier vroeger zwemles, of er werden auto’s gewassen. Door zo’n beek weer te herstellen, blijven die verhalen leven. En als het water weer wegtrekt, laat dat júst ook goed zien dat verdroging in dit gebied een probleem blijft.”

Beeld Tijmen Berens

www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/hoe-een-klein-plasje-water-weer-uitgroeit-tot-een-beek-in-elk-geval-voor-even~bdd00f3ba/